BIBLIOTECA CENTRALĂ „ASOCIAȚIUNII" SIBIIU

Anul al 55-lea — 14 Pagini — EXEMPLARUL { In România: 3 lei / In străinătate: 6 lei — 14 Pagini — Nr. 55 Vineri 25 Februarie 1938

Taxa poștală plătită în numerar conform aprobării dir. G-le P. T. T. No. 120.288/932

ABONAMENTE IN ȚARA Lei 200 pe 3 luni Lei 380 pe 6 luni. Lei 750 pe 12 luni. O lună Lei 80 In străinătate în raport cu tariful poștal și valuta

FONDATOR: LUIGI CAZZAVILLAN

UNIVERSUL

CELE DIN URMA ȘTIRI DIN LUMEA INTREAGA, TELEGRAFICE ȘI TELEFONICE

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: BUCUREȘTI, STR. BREZOIANU No. 23-25

CENTRALA TELEFONICA A ZIARULUI: 3.30.10: SECRETARIATUL DE REDACȚIE: 3.30.15

ABONAMENTE LA „VESELIA" „UNIVERSUL COPIILOR" ȘI AL TINERETULUI" ZIARUL CĂLĂTORIILOR Câte 220 Lei pentru 12 luni în țară

DIRECTOR: STELIAN POPESCU

Drumurile noastre

Oricine consultă bugetele ministerului comunicațiilor și lucrărilor publice ce au fost întocmite după încheerea păcei, la capitolele ce privesc cheltuelile de întreținere a drumurilor, va găsi explicația pentru ce România întregită nu are o rețea de drumuri în bună stare, în raport cu întinderea suprafeței sale, cu cerințele comunicațiilor între orașe și sate, cu interesele economice și militare și cu treptata dezvoltare a turismului. Sumele ce au fost și sunt înscrise în aceste bugete sunt atât de mici, față de cele necesare pentru întreținerea șoselelor, în cât nu trebue să ne mire degradarea lor.

Nici celelalte categorii de drumuri nu sunt în stare să asigure circulația mixtă.

Țara noastră dispune de o rețea de drumuri de diferite categorii ,care reprezintă o lungime totală de aproape 115.000 km., dintre care numai 54 la sută sunt împietruite, 38 la sută, naturale și restul, terasamente.

Dacă examinăm situația drumurilor pe provincii istorice, Vechiul Regat dispune de aproape 60 la sută drumuri împietruite; Bucovina peste 50 la sută; Transilvania și Banatul de 42 la sută, Basarabia numai de 9 la sută.

Dintre toate provinciile alipite Basarabia este cea mai săracă în șosele și drumuri de celelalte categorii, care să asigure comunicațiile între orașe, târguri și sate, în toate anotimpurile.

Chiar drumurile naturale basarabene sunt atât de rele, încât numai primăvara și vara sunt practicabile; pe când toamna și iarna, fiind transformate în mocirle din cauza ploilor și în regiuni troenite din cauza viscolelor, circulația vehiculelor pe ele este aproape imposibilă, sau primejdioasă.

Dacă luăm în seamă dezvoltarea ce a luat-o în ultimul deceniu automobilismul, avem aproape 30.000 automobile-turisme, 3000 autobuze, 7000 auto-camioane, 3000 motociclete, 700 tractoare și câteva sute de auto-cisterne — atât din cauza turismului, cât și a nevoilor de ordin economic se impune să luăm măsuri pentru a dispune atât de o rețea de șosele, în bună stare, cât și de o rețea de drumuri naturale practicabile.

Avem un Oficiu de Turism, care face propagandă în străinătate poziților noastre pitorești, stațiunilor noastre balneo-climatice, plajelor de pe coasta mării Negre, mânăstirilor și ținuturilor carpatine reputate prin vânatul lor, dar n'avem o rețea de drumuri așa cum au alte țări ce atrag un număr mare de turiști.

Nu-i vorba de autostrăzi, de șosele speciale pentru automobile, așa cum sunt cele construite în Italia și în Germania, ci de repararea și întreținerea actualelor drumuri în condiții normale.

Nu numai turismul și nevoile economice, dar și apărarea națională reclamă o politică a drumurilor, bazată pe acest complex de interese.

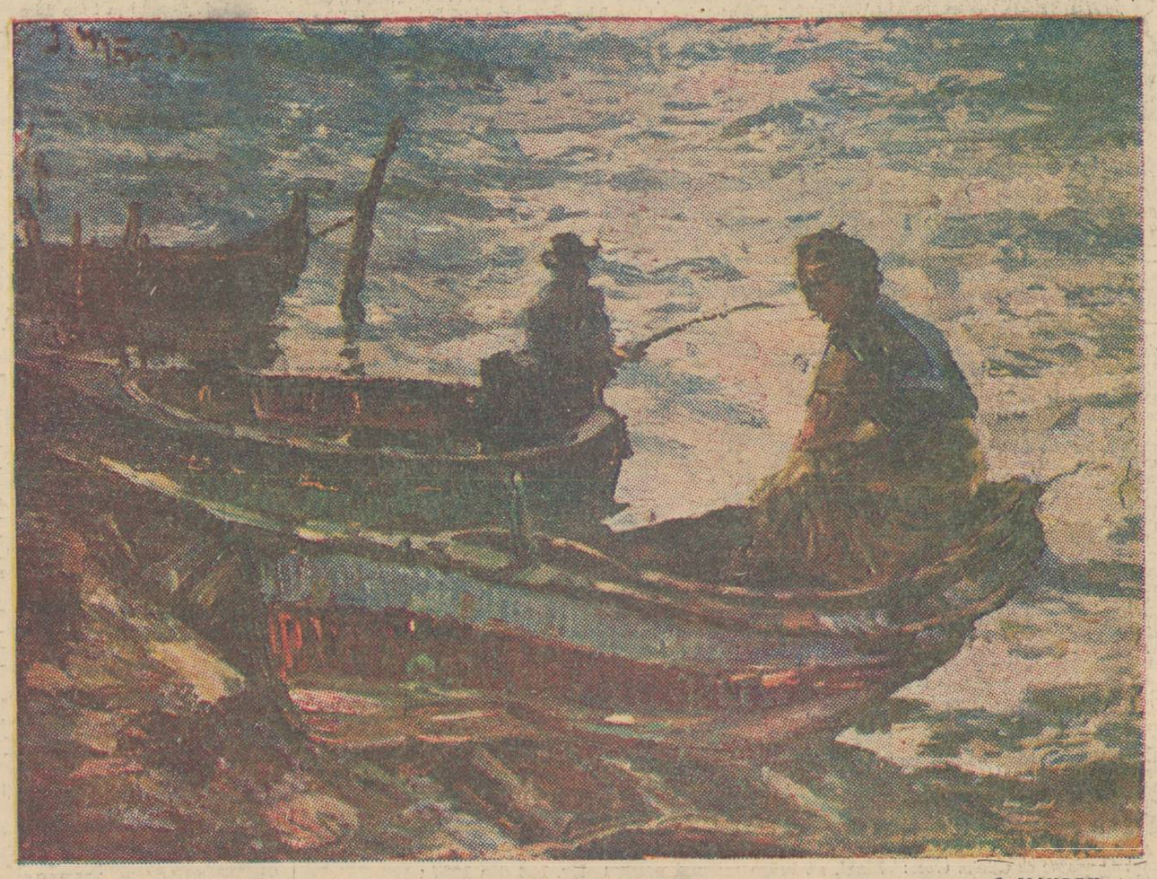

LA MARE — I. MANDRU

D. Hitler pleacă la Berchtesgaden

Berlin, 22 Radio-Central). — *Cancelarul Hitler va pleca mâine la Berchtesgaden, într'un concediu de odihnă de câteva zile.*

XXX • XXX

Frig mare in Grecia

Atena, 22 (Telor). — In toată Grecia, s'au înregistrat scăderi brusce de temperatură și pretutindeni domnește din nou iarnă. Toți munții sunt acoperiți de un strat gros de zăpada căzută noaptea trecută.

XXX • XXX

D. Veverka in audiență la d. Beneș

Praga, 22 (Radio-Central). — *D. Beneș, președintele republicii, a primit azi în audiență pe d. Veverka, ministrul Cehoslovaciei la București.*

XXX • XXX

E. S. d. CONST. PĂTS Președintele-Regent al Republicei Estone

Acțiunea de pace a Marei Britanii

Discuțiile din Camera Comunelor

Când a intervenit în Ianuarie 1937 acordul italo-britanic, cunoscut sub denumirea de „gentlemen's agreement", problema mediteraneană începuse să devie îngrijorătoare. Concomitent cu acest acord a fost un schimb de scrisori între ambasadorul Marei Britanii la Roma și d. Ciano, ministrul de externe al Italiei. La scrisoarea ambasadorului Marei Britanii, d. Ciano răspundea prin asigurări formale în ce privește integritatea teritoriilor de azi ale Spaniei. Pe de altă parte, imediat după semnarea acordului italo-britanic, presa italiană publica interpretarea oficială a acestui acord, precizând că: „mai presus de orice este vorba să se afirme intangibilitatea pozițiilor actuale ale Italiei, ale Marei Britanii, precum și pozițiile internaționale în Mediterana".

Presa britanică — și în deosebi cea conservatoare — s'a arătat rezervată.

Ministrul britanic care a semnat acordul era însuși d. Eden, ministrul demisionar de astăzi.

Se știe ce a urmat. E inutil să reamintim diferitele faze, din ce în ce mai grave, prin cari au trecut relațiile italo-britanice tocmai din cauza intereselor britanice în Mediterana, din cauza atitudinii Italiei în conflictul spaniol, atitudine care a produs în opinia publică britanică tot felul de îndoieli.

Acordul dela 2 Ianuarie 1937 devenise astfel, prin însăși succesiunea evenimentelor, un act diplomatic fără aplicațiune.

Dacă reamintim aceste fapte este pentru că ele explică în mare parte atitudinea de azi a d-lui Eden.

In discursul rostit în Camera Comunelor, d. Eden, după ce a trecut în revistă încercările ce le-a făcut în ultimele 18 luni, pentru îmbunătățirea raporturilor anglo-italiene, și-a afirmat convingerea „că nu se poate risca repetarea unor atari experiențe".

Orice judecată imparțială trebue să recunoască legimitatea stării sufletești care a determinat hotărirea de azi a d-lui Eden, ale cărei sforțări spre a ajunge la stabilirea unei înțelegeri sincere și durabile cu Italian, nu pot fi tăgăduite.

Dar, nu este intenționea noastră de a depăși, în cadrul acestui articol, rolul nostru de cronicari ai evenimentelor internaționale. Mărginindu-ne deci la acest rol, înregistrăm și noua tactică a Marei Britanii tot ca o sinceră sforțare, și poate am fi îndreptățiți să spunem ca o ultimă și supremă sforțare, spre a împiedica izbucnirea unui război și a servi cauza păcii.

Intre d-nii Eden și Chamberlain există, după cum a rezultat din discursurile rostite în Camera Comunelor, în principal, o deosebire de tactică. Experiența trecutului a provocat în sufletul d-lui Eden un scepticism și un simț de prevedere care i-au determinat hotărirea de a nu mai începe nici un fel de noui negocieri cu Italia până ce aceasta nu va da dovezi suficiente că e hotărîtă la o înțelegere sinceră și durabilă. Și, printre aceste dovezi, după părerea d-lui Eden, trebue să fie în primul rând: „noui progrese în chestia spaniolă pentru a se arăta lumii nu numai problema, ci și realizările".

D. Chamberlain vrea să uite trecutul. D-sa crede că se pot începe negocierile cu Italia imediat, acordându-i-se, bine înțeles, unele satisfacțiuni și, în acest sens, d-sa și-a manifestat hotărît convingerea că aceste negocieri „vor putea avea efecte bune și vor ameliora atmosfera în multe locuri și în special în Spania".

Rămâne ca viitorul să arate dacă Marea Britanie a făcut bine și a grăbit într'adevăr asigurarea păcii, înlăturând scepticismul d-lui Eden, întemeiat pe experiența trecutului, și acceptând optimismul d-lui Chamberlain, întemeiat pe convingerea sa personală în lealitatea Italiei.

In ce ne privește, nu putem totuș să nu ne manifestăm îngrijorarea ca acest nou gest al Marei Britanii făcut, desigur, cu toată sinceritatea, în interesul păcii, să nu fie iarăși considerat de unii ca o nouă slăbiciune în fața acelei politici de „fapte indeplinite", care întreține de atâta vreme tensiunea în Europa.

Politica de realități are, desigur, avantagiile ei. Dar, ar fi primejdios și ar duce la un rezultat cu totul contrar celui dorit, o politică ce n'ar ține seama decât de acele realități cari rezultă din „fapte indeplinite" în contră angajamentelor internaționale, sau din acte de forță.

„Urarea pe care o facem este ca noua tactică a Angliei să izbutească și să contribue astfel la o destindere, menținându-se în totul unitatea de acțiune franco-britanică și menținându-se tot deodată, în sfera acestei unități, simpatia, care în ultimul timp a devenit atât de manifestă și de promițătoare, a marei democrații americane și care este atât de necesară pntru pacea lumii.

Contra-propaganda maghiară printre românii secuizați

Câteva acte ale notarilor publici

Măsurile ce s'au luat în ultimul timp în jud. Trei Scaune, Ciuc, Odorhei și Mureș, prin organele administrative și ale ministerului educației naționale, în vederea salvării Românilor secuizați, au provocat nemulțumiri și chiar proteste la Budapesta.

Ungurii uită, mai întâi, politica lor din trecut, care s'a bazat pe maghiarizarea forțată a naționalităților, sau pe asimilarea elementelor nemaghiare mai slabe, incapabile să păstreze caracteristica lor etnică.

Această politică a început să fie aplicată atunci când Ungurii și-au dat seama, că ei nu pot să aspire la stăpânirea unui teritor întins populat în majoritate de alte naționalități, decât prin sporirea numărului lor în mod artificial.

Un învățat maghiar, dr. Iosif Ajtai, în cartea sa „Dezvoltarea maghiarimii în ultimii 200 ani", tratează această problemă și dovedește că de la începutul secolului al XVIII-lea încoace preocuparea de căpetenie a compatrioților săi a fost cum să-și asigure existența lor prin maghiarizarea forțată a celolalte naționalități și prin asimilarea diferitelor elemente străine.

Iată ce scrie Ajtai:

„In sec. al XVIII-lea până la mijlocul sec. al XIX-lea s'a pus, nu numai problema existenței statului ungar, — existență care era amenințată, — dar și aceea a rasei maghiare, care a oscilat între a fi și a nu fi.

In cei o mie de ani de când există maghiarii, țăria lor n'a fost niciodată atât de scăzută ca atunci. De aceea s'a născut nevoia sporirii maghiarilor în paguba celorlalte națiuni".

Mai departe Iosif Ajtai precizează, că în acel interval de timp maghiarii au sporit cu 270 la sută și acest fenomen anormal îl explică așa:

„aceastâ diferență nespus de mare n'a fost altfel cu putință decât prin asimilarea și maghiarizarea celorlalte naționalități în proporții mari".

Iată o mărturisire a unui învățat maghiar, că populația maghiară dela începutul secolului următor a sporit cu 270 la sută, adică în condiții anormale, numai prin metodele condamnabile aplicate de organele administrative, școlare și bisericești, în ținuturile întinse locuite de populațiunile nemaghiare. In regiunea seculască, unde până la începutul sec. XVIII-lea au fost numeroși români, s'au aplicat aceleași metode; iar ca să se accelereze operația desnaționalizării Românilor, s'a înființat la Tg.-Mureș un

(Continuare in pagina 2-a)

Aniversarea independenței Estoniei

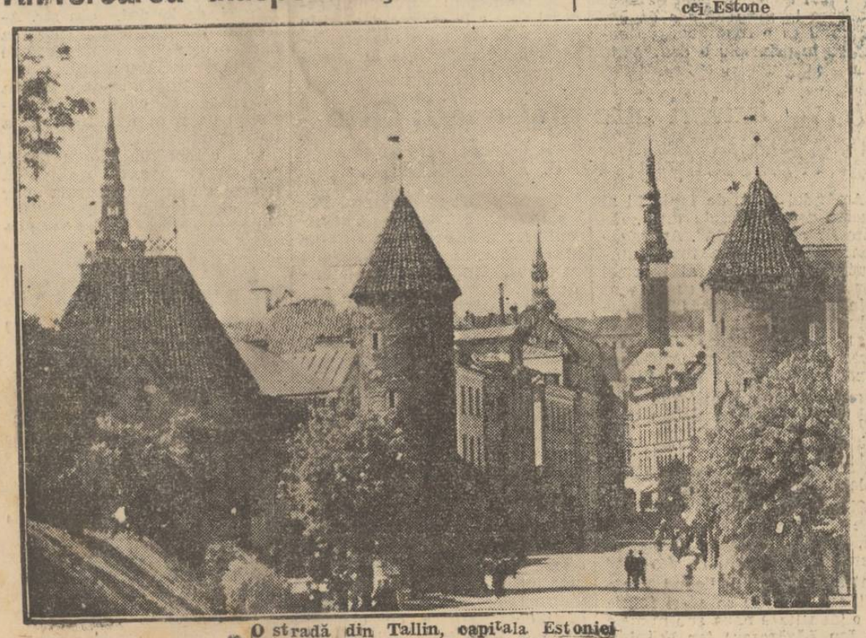

O stradă din Tallin, capitala Estoniei
(Vezi articolul în corpul ziarului).

SCRISORI DIN LONDRA

Finis Austriae?

de AUGUR

Londra, Februarie

Austria alunecă definitiv pe panta care o duce la pierderea independenței sale. Răspunderea celor întâmplate este a acelora cari, prelungind cearta cu Italia, au slujit interesele Germaniei.

Birourile de presă, alarmate pentru apărarea politicienilor pe cari îi servesc, ne vor spune mâine că ceeace s'a întâmplat la Viena nu-i atât de grav. Fără îndoială, se vor găsi argumente spre a ne dovedi că Austria e departe încă de a capitula în fața Führerului. Cât despre noi, refuzăm să acceptăm o astfel de reprezentație, calculată doar ca să prilejuiască autorilor ei câteva luni de existență liniștită. Spunem că ceea ce se petrece la Viena acum, înseamnă un mare succes pentru Führer ,și acest succes nu e de cât premergător altor succese și mai mari. Absorbirea finală a Austriei în aglomerarea germană nu mai lasă nici o îndoială. Indeplinirea acestui act va fi semnul începutului unei noui presiuni din partea Germaniei asupra Cehoslovaciei. Scopul acestei presiuni va fi ca Praga să primească un regim de autonomie culturală absolută, a districtelor populate de germani. Aceasta înseamnă că se va cere cehilor să consimtă să depindă direct de aceste districte ale Berlinului.

Iată în câteva cuvinte perspectiva ce se deschide înaintea Europei. E drept, în schimb, că îndeplinirea acestor planuri va întoarce atenția Germaniei de la alte probleme cari ne ating de foarte aproape. Dar acest răgaz nu va fi, probabil, atât de mare pe cât se crede, și, încurajată de succesul ei ușor, în Europa Centrală, Germania se va întoarce cu o ardoare sporită spre înfăptuirea planului ei, de a reconstitui un imperiu dincolo de mare. Prezența d-lui von Ribbentrop în fruntea politicei externe a Reichului, e o chezășie că această problemă de expansiune colonială nu va fi uitată. Dimpotrivă, fostul ambasador la Londra va căuta să-i

(Continuare in pag. 2-a)

Tasmania a comemorat pe Boris d'Entrecasteaux

Guvernul Tasmaniei a comemorat zilele trecute două sute de ani dela nașterea cavalerului Boris d'Entrecasteaux, faimosul explorator francez care, în veacul XVIII a făcut descoperiri în Pacific.

Cu acest prilej, s'a desvelit un monument comemorativ la Hobart, punctul de sprijin al navigatorului francez în anii 1792—1793.

ASPECTE SOCIALE DIN ARDEAL

SATUL DE AZI

de I. AGÂRBICEANU

Țăria satelor ardelene, valoarea lor națională, și ca forță de rezistență, și ca forță combativă, și-a avut rădăcinile în încrederea desăvârșită a poporului în conducătorii lui duhovnicești, în preoțime. Satele noastre, deși multe sărăcăcioase la înfățișare, și în realitate, erau tot atâtea cetăți închise străinilor. Nici o idee nouă, nici o lozincă, nici o credință religioasă sau program politic, n'au putut pătrunde în ele decât cu consimțământul, adeseori cu însăși vestirea preotului.

Aceasta a fost puterea noastră prin veacuri. Unitatea de gândire și simțire din fie care sat, solidaritatea micilor comunități, au fost ziduri mai puternice decât cele ridicate de alte națiuni în jurul cetăților lor de piatră.

Intelectualii ardeleni dinainte de unire, ridicați cu toții din poporul satelor românești, au înțeles, din fericire pentru noi, că peste aceste ziduri nu se poate trece, că în inima satului nu poți pătrunde, decât prin conducătorii lui firești. Și astfel, deși mulți cu pregătiri culturale mai înalte, ei s'au străduit nu numai să vorbească unitar sătenilor prin preoți, ci însuși programul vestit să-l făurească luând și asentimentul preoțimei, ea fiind mai bună cunoscătoare a aspirațiilor sufletului popular. De aceea, la noi, multă vreme, dictonul „dela opincă până la vlădică", nu a fost o vorbă goală, ci o realitate.

Va trebui să subliniem că această atitudine a intelectualilor ardeleni de până la unire, față de sat și conducătorii lui, are o singură explicare. In acțiunile de orice natură, culturale, economice, poiltice, intelectualii aveau un ideal național pe care-l urmăreau, nu unul propriu.

Neorbiți de patimă personală, ei aveau posibilitatea să înțeleagă drumul cel mai ușor și mai sigur la inima poporului. Ei nu aveau nici un interes să strice unitatea de gândire și de simțire a satului. Lupta lor nu putea avea sorți de izbândă fără această unitate. Chiar în propaganda electorală pentru alegerile parlamentare, înainte de unire, se impunea această unitate. Nu ni s'a dat cazul ca în aceeași circumscripție electorală, să candideze doi români. Acei cari candidau cu program guvernamental, erau crengi uscate ale trunchiului național, considerați de trădători de neam.

In unire am intrat cu această unitate de gândire și de simțire a satului românesc, și cu unitatea lui de conducere prin preoțime, — valori dela cari pleca însăși lupta culturală, economică sau politică a conducătorilor, valori pe cari se răzima această luptă.

Dacă aceste valori ar fi rămas intacte în cele două decenii dela unire, satul ardelean ar fi contribuit cu temeiuri puternice la consolidarea României mari.

Ceeace nu i-a reușit stăpânirii străine, i-a reușit, în două decenii, luptei oarbe desfășurate de partidele noastre politice.

Azi satul ardelean nu mai formează o unitate de gândire și simțire, iar conducerea, disciplina, autoritatea, au scăpat, în cele mai multe părți, din mâna preoțimii.

In mai puțin de două decenii, „sate și preoți", s'au schimbat în „sate și agenți electorali", agitate, sfâșiate, nenorocite, după interesele partidelor politice.

(Continuare in pag. 2-a)

Limba noastră

La rele mari, leacuri tari

„Din ultimul articol al domniei-voastre, îmi scrie d. N. Creangă, profesor la Huși, văd că nu credeți în îndreptarea pe care ar aduce-o un manual bun, câtă vreme universitatea ne dă profesori nepregătiți: și aveți multă dreptate. Sufletul școalei este profesorul.

„Imi pare totuși că oarecare îmbunătățire s'ar simți cu un manual bun: ar înrăuri și pe profesor și mai cu seamă i-ar pune probleme, cărora ar fi nevoit să le dea deslegare. Și-ar întregi astfel singur ceea ce a primit schilodit.

„Așa s'a întâmplat de altfel chiar și cu cei ce vă ponegresc pentru lupta domniei-voastre: stârule în proasta zeflemea de la început, dar scrisul lor se arată altul.

„De aceea și eu mă gândisem la înlăturarea manualelor proaste ca măsură de început și am dat aceeași deslegare pe care domnul profesor Capidan a găsit-o bună. („Ia-ți un inspector!" pag. 289—290). Oricum, tot ar fi mai bine așa decât cu manualele proaste de azi. Și lecuirea tocmai de aici trebue să înceapă: mulți profesori buni nu pot găsi acum manualul care le trebue. Și nu și-l pot face!"

Nu cred că un manual bun ar putea îndrepta răul de care suferă învățământul limbii românești.

Nici un manual, cât de bun, nu ar putea schimba reaua învățătură a profesorilor, căpătată la școală și la universitate, nu ar putea schimba **Programa analitică** cu schioapele ei îndrumări, nu ar putea schimba nici pedagogia cu „metoada intuikivă mogheară",—„se interzice învățarea pe de rost a teoriilor stilistice"—ori cu așa numita metodă „activă", amândouă potrivite, poate, pentru târzia pricepere a copiilor din unele țări, dar cu totul nepotrivite pentru mintea ageră și iscoditoare a copiilor noștri.

Idealul nu e să dobândești „oarecare îmbunătățire". Nu ne mulțumim nici cu „tot ar fi mai bine așa decât cu manualele proaste de azi". Unui învățământ prost, dacă i se aduc „oarecare îmbunătățiri", tot prost rămâne. Și noi vrem un învățământ **bun**.

Un manual bun „ar înrăuri și pe profesor?"

Dar ce înrăurire să aibă bietul manual, când **Programele** spun, la limba română, că „elevii vor fi îndrumați... să se ferească... de neologisme inutile", ceeace înseamnă că au voie să se folosească de toate neologismele „utile".

Am citit multe cărți de școală străine. In nici una n'am găsit această lipsă de mândrie pentru limba națională, acest îndemn de suflet de rob. Toate sunt împotriva neologismelor, toate împotriva împrumuturilor de la alte neamuri.

Și cine hotărăște care sunt neologismele „utile" ori „inutile"? Profesorul? Dar profesor e și cine a scris **Programele analitice**, și

El de boală pătimește
Și d'alții de leac sfătuește.

El să folosească de: a corija, indispensabil, a indica, extrasă, incidental, a distinge, „neologisme" cu totul și cu totul „inutile" (**nefolositoare, de prisos**), fiindcă noi avem a îndrepta, **neapărat trebuincios**, a arăta, **scos, desprins, întâmplător, a deosebi**, cuvinte românești de care profesorul de română despoale limba, ca să întrebuințeze cuvinte străine.

Și ce înrăurire să aibă bietul „manual bun" când universitatea, spune profesorul N. Iorga, formează profesori „desmetici cu legiunile", cari merg „și în cel mai depărtat colț de provincie cu solia mândră a nebuniei care-i unește", când „la București catedrele sânt ocupate de acești crainici ai poesiei anormale, ai criticii de sălbatice negări și de grosolane injurii", când în „Oltenia deșanțările de cugetare și formă cele mai bolnave și mai perverse poartă iscăliturile fără literă mare în cap ale profesorilor, ale inspectorilor, ale inspectorilor generali", când „așa se predă astăzi limba românească, de la un capăt al țării la altul"? (**Domnii profesori și literatura**, Cuget Clar, 3 Februar 1938).

Dacă îndrumătorii școalei vor îndreptare, ca, în sfârșit, în țara românească, să se vorbească românește, atunci la „rele mari, leacuri tari".

Să se schimbe programa, rău gândită și rău întocmită.

Profesorii secundari să fie chemați și puși să învețe carte și românește: gramatica, limba cronicarilor, a cărților bisericești din veacul al XVII-lea, poesia populară, pe Creangă, Odobescu, Eminescu, latina și istoria limbii latine, Retorica, ale cărei regule să le învețe „pe de rost", să le intre bine în cap, — arătură adâncă, — nu întâmplător și pe apucate, — arătură de mântuială. Profesorilor să li se citească versurile lui Ovidiu, traduse de Hașdeu și publicate în **Istoria Critică a Românilor**, să li se citească din Odobescu, **Invierea și Renașterea**, de pildă, ca să vadă ce e gândire, limpezime, înălțare, limbă curată și frumoasă. Să li se citească apoi din „scriitorii" de astăzi, ca să vadă ce e uscăciune, negură, noroi, limbă pestriță, de cele mai multe ori înșirare de vorbe, fără nici un înțeles.

Universitatea să nu mai formeze „profesori desmetici", „crainici ai poesiei anormale, ai criticei de sălbatice negări și de grosolane injurii". Profesorii universitari, pocitori ai limbii, să nu mai aibă voie să-și împrăștie otrava. Parcă ți-e rușine când dai în scrisul acestor profesori peste **deja, are loc, vertij neverosimil, sens idealizant, imagine totalizantă** și alte barbarisme de felul acesta.

Când se vor lumina mințile, se va deschide de la sine și gustul de frumos. Atunci vor pieri manualele școlare cu grozăvii, cu „bucăți literare" din „operile" așa numiților scriitori, „mari literați", cari nu pot să scrie patru vorbe, fără să nu vâre două barbarisme și trei josnicii.

T. PISANI.